herpy

GECKOR

Blue-tailed day gecko

Phelsuma cepediana

Phelsuma cepediana är en medelstor, ljusgrön dagaktiv gecko från Mauritius, där hanen har klarblå rygg och svans med mörkröda fläckar och streck. Den kräver ett högt, varmt och fuktigt terrarium med UVB-ljus och är så revirhävdande att den bäst hålls ensam eller som ett noga övervakat par.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Phelsuma cepedianum*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**10-14 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Regnskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Värmeplats	**32 °C**
Temperatur, natt	**18-23 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter, frukt, nektar och färdigfoder**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**12-14 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**40-45 dagar** vid 28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Phelsuma cepediana är en medelstor dagaktiv gecko som blir 10-14 cm inklusive svans som vuxen. Honan är som regel något mindre än hanen. Grundfärgen är ljusgrön eller blåaktigt grön, och det finns alltid en rand längs ryggens sida, som dock kan vara avbruten. Ett rött streck löper från näsborren till skuldran.

Hanen är den mest iögonfallande. Ryggen är klarblå och täckt av mörkröda fläckar och streck, svansen är djupblå, och den blå färgen kan också ses i ansiktet. Honan saknar den klara blå färgen. Hon har grön rygg med rostfärgade fläckar. Hanarna känns igen på porerna mellan bakbenen, som honorna saknar.

Arten beskrevs i början av 1800-talet och har genom tiderna haft flera vetenskapliga namn, bland annat *Phelsuma cepedianum*. Den räknas till samma grupp som *Phelsuma modesta*. Liksom de övriga geckorna i familjen saknar den rörliga ögonlock.

Det är temperamentet som gör arten till en utmaning. *P. cepediana* är aggressiv mot både artfränder och andra dagaktiva geckor. I fångenskap, där honan inte kan fly, kan hanen skada henne allvarligt. Djuren hålls därför bäst som enstaka djur, och par ska övervakas. Hanarna är eftertraktade på grund av färgerna, och alla djur i handeln bör vara uppfödda i fångenskap.

Utbredning och livsmiljö

Phelsuma cepediana är hemmahörande på Mauritius i Indiska oceanen och är vitt utbredd på ön. Typlokalen är angiven som Mauritius.

Arten är införd på Rodrigues, och från Madagaskar finns enstaka obekräftade fynd, bland annat vid Ivoloina, där den förmodligen har släpats in från Mauritius. Fynd utanför Mauritius på kartan är därför inte en del av artens ursprungliga utbredning.

> **Naturlig utbredning:** Mauritius.

LIVSMILJÖ

Phelsuma cepediana lever i varma och fuktiga miljöer och rör sig på träd och buskar, särskilt sådana som bär frukt eller blommor, till exempel kokospalmer, bananer och papaya. Den är dagaktiv och söker föda i lövverket under dagen. För att gömma sig för fiender söker den sig ofta in i täta tuvor av pandansväxter (*Pandanus*).

Den kan också leva i villaträdgårdar, om de är kraftigt bevattnade och planterade och ligger nära träd med frukt eller blommor året runt. Jordbruksmark verkar den däremot inte kunna ta i besittning.

P. cepediana lever av insekter och andra ryggradslösa djur, men slickar också moget, sött fruktkött, pollen och nektar. Blommorna på lianen *Roussea simplex*, som bara växer i Mauritius berg och nu är akut hotad, pollineras uteslutande av denna gecko, som också sprider växtens frön med sin spillning. Höjden över havet och årstidsväxlingarna i temperatur och nederbörd är inte dokumenterade för arten.

Skötsel

TERRARIET

Ett enskilt djur av *Phelsuma cepediana* kan hållas i ett glasterrarium på 30 × 30 × 45 cm (längd × bredd × höjd). Ett par kan leva och föröka sig i samma storlek, men får mer lugn i ett större terrarium. Höjden betyder mer än bottenytan, eftersom arten lever uppe i vegetationen.

En bioaktiv uppsättning med levande växter, hoppstjärtar och gråsuggor rekommenderas starkt. Använd en botten som kan hålla fukt och bära växterna. Ge rikligt med klätterytor med korkbark, grenar och bambu på flera höjder och i flera riktningar, så att djuret kan komma undan sin artfrände. Växter med stora blad ger skydd och högre luftfuktighet.

Terrariet ska vara fuktigt, men väl ventilerat, annars blir luften stillastående och mögel uppstår. Täta alla springor där ett litet djur kan fastna. Terrariet ska vara mörkt på natten, eftersom konstgjort ljus får djuren att ändra beteende och bli aktiva i mörkret.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

TEMPERATUR

För *Phelsuma cepediana* ska temperaturen i terrariet vara 24-27 °C dagtid, och en varm plats strax under en spotlampa på omkring 32 °C ger djuret möjlighet att värma sig. På natten ska det vara 18-23 °C. Mät med en digital termometer, både vid den varma platsen och nere vid botten.

Se till att djuret kan dra sig undan värmen och ned i ett svalare område. Värmelampor bör inte värma upp hela terrariet. En termostat eller dimmer på lampan ger ett jämnare klimat och minskar risken för att ett litet terrarium blir för varmt.

Erfarenheterna med arten i fångenskap är få, så håll uppsikt över djuret: ett djur som sitter tätt intill värmekällan med öppen mun har för varmt, och ett djur som sitter hopkrupet och passivt kan ha för kallt.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 60-70 % för *Phelsuma cepediana*, gärna med variation över dygnet, så att växter och substrat kan torka upp något. Spraya terrariet varje dag, så att det bildas dagg på rutor, blad och inredning, för djuret dricker dropparna. En digital hygrometer visar om nivån håller.

En vattenskål behövs inte när terrariet sprayas regelbundet, men den kan stå där som ett extra erbjudande. Skålen ersätter inte daglig sprayning. Håll den låg, så att ungdjur och insekter inte drunknar.

Levande växter hjälper till att hålla luftfuktigheten stabil och skapar fuktiga mikroklimat. Ständigt blöta förhållanden ger däremot lätt mögel och hudproblem, så god ventilation är viktig.

LJUS OCH UVB

Phelsuma cepediana är dagaktiv och har nytta av ljus av hög kvalitet. Använd ett UVB-rör i styrkan 5,0, till exempel ett T5-rör, monterat över ena sidan av terrariet, så att djuret kan välja mellan ljus och skugga (Ferguson-zon 2 är en rimlig uppskattning). Ett dagsljusrör och en liten halogenspot som värmeplats ger ett naturligt ljus där färgerna kommer till sin rätt.

Besläktade dagaktiva geckor hålls också utan UVB och får i stället extra kalk och D3-vitamin i fodret, men för en så dagaktiv art är ett UVB-rör den säkra lösningen.

Ha ljuset tänt omkring 14 timmar på sommaren och ungefär 10 timmar på vintern, gärna styrt av en timer, och använd inget nattljus. Dagslängden är lånad från *Phelsuma laticauda*.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Phelsuma cepediana äter både insekter och frukt. I fångenskap trivs den på en blandning av färdigfoder för dagaktiva geckor och levande foderinsekter. Färdigfodret rörs ut till en tjock gröt och serveras i en liten skål som monteras högt upp, eftersom djuret är trädlevande. Fruktpuré utan tillsatt socker kan blandas i.

Ge levande insekter flera gånger i veckan. Ungdjur kan få små syrsor (omkring 3 mm) eller bananflugor, tills de är stora nog för lite större syrsor (omkring 6 mm). Större djur kan få kackerlackor och larver av svart soldatfluga, som ska serveras i en skål så att de inte kommer undan. Vaxmasklarver, smörmaskar och små hornmaskar är godbitar som bara ska ges ibland. Honung i mycket små mängder kan också användas som godbit.

Pudra insekterna med kalk och ett multivitamin. Foderdjuren ska själva ha fått bra foder innan geckon får dem. Ge inte mer tillskott än vad som står på förpackningen, för överdosering är ett problem hos små reptiler. Honor som lägger ägg ska ha gott om kalk och foder, så att ungarna får tillräckligt med näring i ägget.

BETEENDE OCH HANTERING

Phelsuma cepediana är revirhävdande och kan vara aggressiv, både mot sin egen art och mot andra dagaktiva geckor. Håll den därför ensam eller som ett omsorgsfullt sammansatt par. Håll aldrig två hanar tillsammans. Grupper är inte prövade och kan inte rekommenderas.

Sätt ett par tillsammans i ett rent terrarium som inget av djuren har bott i, så att det är neutralt område. Goda tecken är huvudvickningar och nickningar, och att honan låter hanen bita henne i nacken vid parning. Jakt, avvisning och attacker är tecken på aggression. I värsta fall kan hanen skada honan allvarligt, så separera djuren omedelbart om det blir oro. Inte alla par kan hållas tillsammans.

Arten lämpar sig för att tittas på, inte för att hanteras. Ge nyinköpta djur tid att vänja sig, och kontrollera dem med avseende på parasiter och skador.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hos *Phelsuma cepediana* känns hanarna igen på porerna mellan bakbenen, som honorna saknar. Hanarna är dessutom klarare färgade, med blå rygg och djupblå svans, medan honan har grön rygg med rostfärgade fläckar. Honan är normalt något mindre än hanen.

För arten är åldern vid könsmognad inte dokumenterad. Siffrorna här är lånade från *Phelsuma laticauda*, som blir könsmogen efter omkring 9 månader men först bör sättas i avel när den är 12-14 månader gammal. Detsamma är en förnuftig tumregel för *P. cepediana*.

PARNING

Aveln är inte detaljerat beskriven för *Phelsuma cepediana*, så mycket av det följande är lånat från *P. laticauda* och andra dagaktiva geckor. Sätt hanen och honan tillsammans i ett rent, neutralt terrarium och håll noga ögonen på dem. Nickningar och huvudvickningar är ett gott tecken, men jakt och attacker betyder att de ska separeras.

En vilopaus på vintern kan hjälpa honan att samla krafter. Sänk temperaturen med några få grader och korta dagslängden från omkring 14 till 10 timmar. När dagarna blir längre och varmare igen börjar djuren föröka sig. Är honan underviktig eller sjuk ska parningen skjutas upp.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

En hona av *Phelsuma cepediana* lägger som regel två ägg åt gången och kan lägga en ny kull var tredje till fjärde vecka under fortplantningssäsongen. Äggen är som regel lösa och inte fastklistrade. Hon väljer en plats hon uppfattar som säker, och kan också lägga i ett äggläggningsrör av bambu, som arten gärna använder.

Medan hon lägger ägg ska hon ha god kost med rikligt med kalk och ro när hon lägger. Äggen kan flyttas till en inkubator, men kom ihåg att bevara deras ursprungliga riktning. Vuxna djur kan äta nykläckta ungar, så det är bäst att flytta äggen.

Läs mer: Inkubation av ägg

INKUBATION

Äggen av *Phelsuma cepediana* läggs i en liten behållare med lufthål och ett fuktigt, men inte vått, underlag av vermikulit, perlit eller sphagnum. Luftfuktigheten i behållaren bör vara omkring 60 %. Äggen får inte rulla, och behållaren placeras i en inkubator där temperaturen hålls stabil.

Vid 28 °C kläcks äggen efter 40-45 dagar. Högre temperatur ger snabbare utveckling, och lägre gör den långsammare. Siffrorna för temperaturberoende könsfördelning härrör från *P. laticauda*: 28 °C och däröver ger flest hanar, 27 °C och därunder flest honor, och däremellan kommer båda könen. Alla arter i släktet har temperaturberoende könsbestämning, så en stabil inkubator är viktig. Gränserna för *P. cepediana* är inte kända.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna av *Phelsuma cepediana* är omkring 4 cm långa vid kläckningen. De ska in i ett litet terrarium med växter, grenar och hög luftfuktighet. Du kan hålla två ungar tillsammans den första tiden, men de ska skiljas åt inom den första månaden, innan oron börjar.

Ungarna lever på nykläckta syrsor, bananflugor och fruktpuré. Näringen är avgörande, så foderinsekterna ska själva vara väl utfodrade, och allt foder pudras med kalk och vitaminer. Ge foder varje dag de första tre månaderna, som det rekommenderas för *P. laticauda*. Många ungar dör de första dagarna om modern inte har fått tillräckligt med näring till ägget.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns bara få dokumenterade erfarenheter av *Phelsuma cepediana* i fångenskap, så listan bygger på erfarenheter av dagaktiva geckor i allmänhet:

- Aggression mellan djur. Honor och hanar kan bita varandra allvarligt. Separera djuren så snart det blir oro.
- Brist på kalk och D3-vitamin, som ger mjuka skelett och darrningar. Pudra insekterna och ge UVB.
- För låg luftfuktighet, som ger uttorkning och hudproblem, eller för blöta förhållanden utan ventilation, som ger mögel.
- Ögonskador om UVB-lampan sitter för nära djuret.
- Fastklämning i springor i bakgrund och inredning. Täta små hål.

Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar i vikt, slutar äta eller sitter matt och slö.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.